

Liiketoimintakielto

Lain tulkinta ja soveltaminen

Kalle Määttä

edilex

**LIIKETOIMINTAKIELTO
LAIN TULKINTA JA SOVELTAMINEN**

Kalle Määttä

Liiketoimintakielto

Lain tulkinta ja soveltaminen

EDILEX LAKITieto Oy

© Edilex Lakitieto Oy ja tekijä
2025

Kansi: Anu Korpijärvi
Taitto: Aste Helsinki Oy, Sirpa Töyrä
Kannen kuva: Mopic / Shutterstock.com

Kustantaja: Edilex Lakitieto Oy
lakitieto.edilex.fi

ISBN 978-951-37-9393-7

Anna palautetta kirjasta: toimitus.edilex.kustannus@almamedia.fi

Paino: BoD – Books on Demand, Saksa

ALKUSANAT

Kirjan kirjoittamista liiketoimintakiellosta on helppo perustella ensinnäkin sillä, että kysymyksessä on kompakti asiakokonaisuus. Toiseksi liiketoimintakiellosta ei ole kirjoitettu lainopillisia kokonaisesityksiä maassamme, vaikka laki liiketoimintakiellosta on ollut voimassa jo noin 40 vuotta. Voimassaolon aikana lakiin on toisaalta tehty useita muutoksia.

Käsillä oleva kirja on metodiltaan lainopillinen, eli siinä keskittään liiketoimintakieltolain säännösten tulkintaan. Keskeisiä oikeuslähteitä tulkinnassa ovat lain esityöt, erityisesti hallituksen esitykset, korkeimman oikeuden ennakkopäätökset mutta myös laaja hovioikeuskäytäntö sekä oikeuskirjallisuus siitä huolimatta, että alalta ei kokonaisesityksiä ole ilmestynytäkään.

Kirja on suunnattu ensisijaisesti juristikunnalle tuomioistuimissa, asianajajille ja muille juristeille, kuten harmaan talouden ja talousrikosten tutkijoille. Teos soveltuu hyvin myös oppikirjakäyttöön. Lisäksi siitä hyötyvät elinkeinonharjoittajat. Kirja on kirjoitettu käytännönläheisesti, mikä mahdollistaa sen käyttämisen niillekin, jotka aikaisemmin eivät ole vihkiytyneet liiketoimintakieltoa koskevaan problematiikkaan.

Haluan kiittää Edilex Lakitieto Oy:tä siitä, että se on ottanut tämän kirjan kustannettavakseen. Kustannustoimittaja *Anna Sarastetta* kiitän kerrassaan loistavasta työstä. Hänen seurassaan vanha koirakin oppii – toivottavasti – uusia temppuja. Ilman kehityspäällikkö *Jonna Vihavaista* puolestaan tämä kirja ei olisi tässä. Kollegoistani haluan kiittää erityisesti vero-oikeuden professori *Juha Lindgreniä* ja moniosaaia, emeritusprofessori *Asko Lehtosta*. Yleisemminkin Vaasan yliopiston

kauppatieteiden positiivinen henki loi erinomaisen kasvualustan tämän teoksen kirjoittamiselle. Lisäksi kiitän julkisoikeuden professori *Tomi Voutilaista* Itä-Suomen yliopistosta inspiroivista keskusteluista, jotka välittömästi ja välillisesti ovat vieneet tämänkin tutkimuksen ajatuskulkuja eteenpäin.

Helsingin, Savonlinnan ja Puerto de la Cruzin väliä matkaten

Kalle Määttä

SISÄLLYSLUETTELO

ALKUSANAT	V
LYHENTEET.....	XI
1 JOHDANTO	1
1.1 Kysymyksenasettelusta ja rajauksesta	1
1.2 Konkurssikaranteenista voimassa olevaan liiketoimintakieltolakiin.....	9
1.3 Tutkimuksen lähestymistavasta	16
1.3.1 Oikeuslähdeopilliset reunaehdot.....	16
1.3.2 Hovioikeusratkaisujen oikeuslähdeopillisesta painoarvosta.....	18
1.4 Liiketoimintakiellot käytännössä.....	20
2 LIIKETOIMINTAKIELLON TARKOITUS JA LUONNE	25
2.1 Liiketoimintakieltolain tarkoitus	25
2.2 Liiketoimintakiellon luonnehdintaa.....	29
2.2.1 Elinkeino-oikeudellinen turvaamistoimenpide vai rangaistus	29
2.2.2 Turvaamistoimenpiteen luonne liiketoimintakieltolakia tulkittaessa.....	32
2.2.3 Voidaanko liiketoimintakiellosta armahtaa?.....	40
3 LIIKETOIMINTAKIELTOLAIN ALA.....	45
3.1 Liike- ja ammattitoiminta	45
3.1.1 Liiketoimintakieltolain soveltamisalasta.....	45
3.1.2 Liike- ja ammattitoiminnan lähikäsitteitä	48

3.2	Liiketoimintakiellon henkilöpiiri.....	51
3.2.1	Henkilöllisen soveltamisalan yleiset lähtökohdat.....	51
3.2.2	Konkreettinen henkilöpiiri	56
3.2.3	Tosiasiallinen johtaja vai varjojohtaja	60
3.3	Liiketoimintakieltolain ulkopuoliset kelpoisuussäännökset.....	61
3.3.1	Yleiset lähtökohdat.....	61
3.3.2	Vaihtelevaa terminologiaa.....	68
3.4	Liiketoimintakiellon vaikutuksesta muussa lainsäädännössä	72
3.4.1	Liiketoimintakiellon vaikutus julkisissa hankinnoissa	72
3.4.2	Yrityssaneeraus ja yksityishenkilön velkajärjestely.....	74
3.4.3	Tilaajavastuulaki.....	78
4	LIIKETOIMINTAKIELTOON MÄÄRÄÄMISEN EDELLYTYKSET	81
4.1	Lakisääteisten velvollisuuksien olennainen laiminlyönti liiketoiminnassa	81
4.1.1	Kokoavia huomioita laiminlyönneistä liiketoiminnassa	81
4.1.2	Maksukyvyttömyys.....	87
4.2	Rikollinen menettely liiketoiminnassa.....	90
4.2.1	Liityntä harjoitettuun liiketoimintaan	90
4.2.2	Liiketoiminnassa tehtyjä rikoksia	95
4.2.2.1	Rikokset viranomaisia vastaan	95
4.2.2.2	Rikokset julkista taloutta vastaan.....	97
4.2.2.3	Elinkeinorikokset	99
4.2.2.4	Kätkemis- ja rahanpesurikokset.....	103
4.2.2.5	Velallisen rikokset.....	105
4.2.2.6	Ympäristörikokset	111
4.2.2.7	Muita rikoksia.....	114
4.2.3	Vähäistä olennaisempi rikollinen menettely	117
4.3	Kokonaisarviointi	124
4.3.1	Toimintaa on myös kokonaisuutena arvioiden pidettävä vahingollisena: lähtökohdat.....	124

4.3.2	Kokonaisarviointiin vaikuttavia tekijöitä	138
4.3.3	Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty liiketoimintakielto	161
4.4	Liiketoimintakieltolaissa erikseen mainitut rikokset ja osallisuus niihin	166
4.4.1	Lähtökohtia	166
4.4.2	Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen sekä perusmuotoinen ja törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen	171
4.4.3	Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito	172
4.4.4	18:aa vuotta nuorempaan henkilöön kohdistunut paritus ja törkeä paritus	173
4.4.5	Ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa	175
4.4.6	Kiskonnantapainen työsyryntä	177
5	LIIKETOIMINTAKIELLON SISÄLTÖ, KESTO JA RIKKOMINEN SEKÄ VÄLIAIKAINEN KIELTO	183
5.1	Liiketoimintakiellon sisältö	183
5.1.1	Liiketoimintakiellon alaan kuuluvat tehtävät	183
5.1.2	Rajoitettu liiketoimintakielto	188
5.2	Liiketoimintakiellon kesto, vireillepano aika ja voimaantulo	190
5.2.1	Kolmesta seitsemään vuotta	190
5.2.2	Liiketoimintakiellon kestoan vaikuttavista tekijöistä	195
5.2.3	Liiketoimintakiellon vireillepano aika	199
5.2.4	Liiketoimintakiellon voimaantulo	201
5.3	Liiketoimintakiellon rikkominen	210
5.3.1	Oikeudelliset lähtökohdat	210
5.3.2	Liiketoimintakiellon rikkominen käytännössä	216
5.3.3	Liiketoimintakiellon pidentäminen	217
5.4	Väliaikainen liiketoimintakielto	218

6	MENETTELY, TUTKINTA JA VALVONTA.....	223
6.1	Menettely liiketoimintakielttoa määrättäessä.....	223
6.2	Liiketoimintakieltotoasian tutkinta	227
6.3	Liiketoimintakielto ja rekisterit	232
6.3.1	Liiketoimintakieltorekisteri	232
6.3.2	Liiketoimintakielto ja rekisterit muutoin	236
6.3.3	Tietojenvaihto.....	239
6.4	Liiketoimintakiellon noudattamisen valvonta sekä Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävät	242
6.4.1	Liiketoimintakieltolain 21 a ja 21 b §:n mukaiset tehtävät.....	242
6.4.2	Viranomaisten välinen tietojenvaihto.....	246
6.4.3	Valvonnasta käytännöstä.....	251
6.5	Muutoksenhausta liiketoimintakielttoa koskevista asioissa.....	253
6.5.1	Muutoksenhaun pääsuuntaviivat	253
6.5.2	Jatkokäsittelylupa hovioikeuteen valitettaessa.....	255
7	PÄÄTELMÄT.....	259
	LÄHTEET	267
	Kirjallisuus	267
	Virallislähteet.....	270
	Muut lähteet.....	276
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO.....	283
	ASIAHAKEMISTO.....	289

LYHENTEET

AVL	arvonlisäverolaki (1501/1993)
EOAK	eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
EPL	ennakkoperintälaki (1118/1996)
ETA	Euroopan talousalue
ETey	laki eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä (1299/1994)
etuyhtymäasetus	eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä (ETey) annettu neuvoston asetus (ETy) N:o 2137/87
etuyhtymälaki	laki eurooppalaisesta taloudellisesta etuyhtymästä (1299/1994)
Fimea	Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
FivaL	laki Finanssivalvonnasta (878/2008)
hankintalaki	laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016)
HAO	hallinto-oikeus
HE	hallituksen esitys
HO	hovioikeus
julkisuuslaki	laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)
KHO	korkein hallinto-oikeus
KILA	kirjanpitolautakunta
KKO	korkein oikeus
km.	komiteanmietintö
KPL	kirjanpitolaki (1336/1997)
KRL	kaupparekisterilaki (564/2023)
LaVM	lakivaliokunnan mietintö

liiketoiminta-kieltolaki	laki liiketoimintakiellosta (1059/1985)
MAO	markkinaoikeus
OK	oikeudenkäymiskaari (4/1734)
ORK	Oikeusrekisterikeskus
OYL	osakeyhtiölaki (624/2006)
PeVL	perustuslakivaliokunnan lausunto
PL	Suomen perustuslaki (731/1999)
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
RL	rikoslaki (39/1889)
ROL	laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997)
SVT	Suomen virallinen tilasto
TaVM	talousvaliokunnan mietintö
THO	Turun hovioikeus
tilaajavastuulaki	laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006)
UK	ulosottokaari (705/2007)
Valvira	Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
VaVM	valtiovarainvaliokunnan mietintö
velkajärjestelylaki	laki yksityishenkilön velkajärjestelystä (57/1993)
verotustietolaki	laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta (1346/1999)
vp	valtiopäivät
yhtiöoikeus-direktiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1132 tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista
yleinen tietosuojas-asetus	Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta

1 JOHDANTO

1.1 Kysymyksenasettelusta ja rajauksesta

Ehkäpä parhaiten kysymyksenasettelu ja rajausta tulevat esitellyiksi teke­mällä lyhyt referaatti tutkimuksen sisällöstä. Tätä voi tosin kutsua myös dispositioksi. Tutkimus lähestyy rakenteeltaan samalla pykäläkommen­taaria.

Liiketoimintakiellosta annetussa laissa (1059/1985, liiketoiminta­kieltolaki) tarkoitettu kieltä voidaan määrätä lain perusteella sopimat­toman ja vahingollisen liiketoiminnan estämiseksi sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi. Liiketoimintakieltä onkin luonnehdittu *elinkeino-oikeudelliseksi turvaamistoimenpiteeksi*, jonka tavoit­teena on sopimattoman ja vahingollisen liiketoiminnan estäminen sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitäminen.¹ Liiketoiminta­kieltä ei sitä vastoin pidetä rikosoikeudellisena seuraamuksena, vaikka yleinen tuomioistuin määrää liiketoimintakiellon syyttäjän vaatimuk­sesta.

Kirjan luvussa 2 analysoidaankin kysymystä liiketoimintakiellon luonteesta elinkeino-oikeudellisena turvaamistoimenpiteenä ja erityi­sesti sitä, minkälaisia oikeusvaikutuksia tällä seikalla on. Samoin ky­seisessä luvussa avataan kysymystä *liiketoimintakieltolain tarkoituksesta*, josta säädetään asianomaisen lain 1 §:ssä. Keskeisin teema on tällöin hahmottaa, millä tavoin lain tarkoitus on ohjannut ja voi ohjata liike­toimintakieltolain muiden säännösten tulkintaa.

1 Ks. esim. HE 198/1996 vp, s. 11–12, HE 269/2016 vp, s. 6 ja HE 2/2020 vp, s. 38. Ks. oikeuskäytännöstä esim. KKO 1998:43 ja KKO 2004:131 sekä Vaasan HO 22.4.1994 690.

Luvussa 3 tarkastellaan liiketoimintakieltolain soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä. Lähtökohtana on lain 1.2 §, jonka mukaan *liiketoiminnalla* tarkoitetaan kirjanpitolaissa (1336/1997, KPL) tarkoitettua liike- ja ammattitoimintaa. Liiketoimintakieltolain 2 §:ssä säädetään puolestaan liiketoimintakiellon *henkilöpiiristä*. Tämä nostaa kysymyksenasettelun kohteeksi muun muassa sen, ketkä ovat pykälän tarkoittamia yksityisiä elinkeinonharjoittajia, joilla on kirjanpitolaissa säädetty kirjanpitovelvollisuus, ja ketkä luetaan avoimen yhtiön yhtiömieheksi tai kommandiittiyhtiön vastuunalaisiksi yhtiömieheksi. Lisäksi tulkintaongelmia aiheuttaa se, ketkä ovat yhteisön hallituksen jäseniä tai kuka on toimitusjohtaja taikka muussa siihen rinnastettavassa asemassa, samoin kuin se, ketkä tosiasiallisesti johtavat yhteisön tai säätiön taikka ulkomaisen sivuliikkeen toimintaa taikka hoitavat sen hallintoa. Viimeksi mainittu johdattaa osaltaan tarkastelemaan sitä, miten kielletty välikätenä eli bulvaanina toimiminen voi aktualisoitua tässä yhteydessä.² Lisäksi huomion kohteena ovat liiketoimintakieltolain ulkopuoliset kelpoisuussäännökset ja liiketoimintakiellon vaikutukset muussa lainsäädännössä.

Liiketoimintakielttoon määräämisen edellytyksiä käsitellään tutkimuksen luvussa 4. Liiketoimintakieltolain 3.1 §:n mukaan liiketoimintakielttoon voidaan määrätä asianomaisen lain 2 §:ssä tarkoitettu henkilö, jos hän on liiketoiminnassa *muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä* olennaisesti laiminlyönyt siihen liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia (1 kohta) tai jos hän on liiketoiminnassa syyllistynyt *rikolliseen menettelyyn, jota ei voida pitää vähäisenä* (2 kohta). Samassa yhteydessä korostetaan edellytyksenä myös sitä, että hänen toimintaansa on kokonaisuutena arvioiden pidettävä velkojien, sopimuskumppaneiden, julkisen talouden taikka terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun kannalta vahingollisena. Millä edellytyksin henkilö on siis laiminlyönyt olennaisesti liiketoimintaan liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia?³ Milloin kyse on muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä?

2 Ks. viimeksi mainittuun liittyen mm. Kotiranta – Ylitalo 2020.

3 Pykälän 2 momentin mukaan olennaisuutta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti laiminlyöntien suunnitelmallisuus, kesto ja toistuvuus sekä laiminlyönneistä aiheutuneiden vahinkojen ja niillä tavoitellun taloudellisen hyödyn määrä.

Rikosperusteisessa liiketoimintakielttoon määräämisen edellytyksessä tulkinnanvaraisuutta aiheuttaa se, tuleeko menettelyä pitää vähäisenä. Vastausta tähän ei tarjoa vielä se, että liiketoimintakiellon määräämisen on katsottu viestittävän yhdessä tuomitun rangaistuksen kanssa siitä, että julkisvalta suhtautuu vakavasti liiketoiminnan velvollisuuksien laiminlyöntiin,⁴ eikä käsitys siitä, että liiketoimintakielttoon liittyisi rankaisullinen elementti⁵. Keskeinen elementti liiketoimintakiellon edellytyksenä on kokonaisarviointi. Minkälaisiin seikkoihin on kiinnitettävä huomiota arvioitaessa sitä, onko toimintaa kokonaisuutena arvioiden pidettävä velkojen, sopimuskumppaneiden, julkisen talouden taikka terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun kannalta vahingollisena?

Viimeksi mainittuun liittyen vuoden 2024 joulukuussa tuli voimaan liiketoimintakieltolain 3.4 §:

”Henkilön toimintaa 1 momentin nojalla kokonaisuutena arvioitaessa voidaan huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan, jos kiellon perusteena on mainitussa momentissa tarkoitettua vastaava laiminlyönti tai rikollinen menettely, samoin kuin henkilön syylistyminen edellä tarkoitettussa valtiossa mainitun momentin 2 kohdassa tarkoitettua vastaavaan rikolliseen menettelyyn.”

Liiketoimintakieltolain 3.3 §:ssä on säädetty viisikohtainen luettelo rikoksista, jotka voivat johtaa liiketoimintakiellon määräämiseen, jos ne ovat tapahtuneet liiketoiminnassa. Säännöksen perusteella onkin kysyttävä muun muassa, millä edellytyksin sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen, lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen ja törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen sekä näiden rikosten yritys taikka osallisuus niihin voivat johtaa liiketoimintakielttoon (1 kohta). Vastaavanlaiset tulkintaongelmat aktualisoituvat

4 Näin Tapani 2002, s. 405.

5 Näin Tolvanen 2004, s. 450 ja sama 2006. Ks. myös Aaltonen 2007, s. 28.

lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapitoa koskien (2 kohta), 18:aa vuotta nuorempaan henkilöön kohdistuneeseen paritusta ja törkeää paritusta koskien (3 kohta), ihmiskauppaa ja törkeää ihmiskauppaa koskien (4 kohta) sekä kiskonnantapaista työsyryntää koskien (5 kohta).

Luvussa 5 tarkastellaan liiketoimintakiellon sisältöä, kestoja ja rikkomista sekä väliaikaista liiketoimintakieltä. Liiketoimintakieltolain 4.1 §:ssä on seitsenkohtainen luettelo toimista, joihin liiketoimintakielttoon määrätty henkilö ei saa ryhtyä. Tutkimuksessa analysoidaan kuitenkin lainkohdan sisältöä. Useissa lainkohdissa mainitaan myös se, ettei henkilö saa käyttää toista välikätenä eli bulvaanina. Tässä on paikallaan viitata myös rikoslain (39/1889, RL) 16:11.2:iin, jonka mukaan liiketoimintakiellon rikkomisesta voidaan tuomita myös se, joka toimii toisen välikätenä liiketoimintakiellon tai väliaikaisen liiketoimintakiellon kiertämiseksi. Keskeinen kysymys onkin määrittää *bulvaanikiellon* ilmenemismuotoja ja tulkintaa. Tulkinnanvaraisuutta aiheuttaa myös rajoitettu liiketoimintakiello eli se, että liiketoimintakieltolain 4.3 §:n mukaan tuomioistuim voi erityisistä syistä määrätä, ettei kiello koske tiettyä, tietynlaista tai tietynlaajuisia liiketoimintaa.

Liiketoimintakieltolain 5 §:n mukaan liiketoimintakielttoon voidaan määrätä vähintään kolmeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi. Tulkinnanvaraisuuksia aiheuttaa osaltaan se, että pykälässä ei ole yksilöity, minkälaisia seikkoja on otettava huomioon liiketoimintakiellon kestoja määrittäessä. Myöskään lain esitoissa ei ole laajalti näitä seikkoja avattu. Näin ollen liiketoimintakiellon pituuteen vaikuttavia tekijöitä valotetaan erityisesti oikeuskäytännön avulla. Tässä on paikallaan viitata myös siihen, että jos liiketoimintakieltä rikotaan eikä rikkomista voida pitää vähäisenä, tuomioistuim voi syyttäjän vaatimuksesta pidentää kieltä yhteensä enintään viidellä vuodella (liiketoimintakieltolain 17 §).

Liiketoimintakieltolain 8 §:n mukaan liiketoimintakiellon määrittämisestä koskeva asia on pantava vireille viiden vuoden kuluessa liiketoimintakieltä koskevan vaatimuksen perusteena olevasta viimeisimmästä laiminlyönnistä tai rikollisesta teosta. Tässäkin

Liiketoimintakiellon määrääminen aktualisoituu usein, ja se on yhteiskunnallisesti ja elinkeinonharjoittajien kannalta merkittävä seuraamus. Tässä ensimmäisessä Suomessa julkaistussa liiketoimintakieltola käsittelevässä teoksessa käydään kattavasti ja käytännönläheisesti läpi aihetta koskeva lainsäädäntö, esityöt, oikeuskäytäntö ja muut oikeuslähteet.

Kirja vastaa käytännön juridiikan tarpeisiin auttamalla ratkomaan liiketoimintakieltolain aiheuttamia tulkinnanvaraisuuksia. Toisaalta se osoittaa liikkumavaran, joka on olemassa liiketoimintaa harjoitettaessa.

Kirja on tarkoitettu ensisijaisesti juristeille tuomioistuimissa, asianajajille ja muille juristeille, kuten harmaan talouden ja talousrikosten tutkijoille. Teoksesta hyötyvät myös elinkeinonharjoittajat, ja se soveltuu oppikirjakäyttöön.

OTT *Kalle Määttä* on viimeksi toiminut vero-oikeuden professorina Vaasan yliopistossa. Hän on toiminut Talousrikostorjunnan johtokunnan jäsenenä ja kirjoittanut ja toimittanut yli 50 teosta.

